

Mielenterveyspooli 10.10.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a1ac5f39-36ec-4082-8314-593d90701db4&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>

Mielenterveyspoolin lausunto luonnoksesta hallituksen tasa-arvo-ohjelmaksi

Mielenterveyspooli on mielenterveystoimijoiden verkosto, joka tekee vaikuttamistyötä mielenterveyspolitiikan ja väestön mielenterveyden vahvistamiseksi. Mielenterveyspooli lausuu hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta mielenterveyden näkökulmasta.

Mielenterveyspooli pitää tasa-arvo-ohjelmaa, sukupuolten tasa-arvon edistämistä sekä sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ja häirinnän torjumista kaikessa politiikassa ja kaikilla elämänalueilla merkittävänä myös mielenterveyden edistämisen kannalta. Tasa-arvoinen yhteiskunta tarjoaa parhaat edellytykset mielen hyvinvoinnille, kun taas koettu syrjintä, häirintä ja eriarvoisuus sekä niistä aiheutuva vähemmistöstressi voivat osaltaan lisätä myös mielenterveyteen liittyviä riskejä.

Mielenterveyspooli pitää tärkeänä mielenterveyteen liittyvien ja siihen vaikuttavien ilmiöiden, kuten mielenterveysongelmien, syrjinnän, häirinnän, väkivallan sekä mielenterveyspalveluiden saannin tarkastelua sukupuolinäkökulmasta, jotta tarvittavat toimenpiteet voidaan valita ja kohdentaa oikein. Toisaalta tasa-arvopolitiikassa on tärkeää yhtenä ulottuvuutena ottaa huomioon mielenterveys ja toteutettavan politiikan vaikutukset siihen sekä sosiaalisten oikeuksien toteutuminen.

Tasa-arvo-ohjelman toimenpiteet jäävät suurelta osin melko yleiselle tasolle. Ne toistavat hallitusohjelman kirjauksia eivätkä tuo juurikaan uutta. Toivomme tasa-arvo-ohjelmalta suurempaa kunnianhimoisuutta sekä konkretiaa.

Tasa-arvo-ohjelma perustuu suurelta osin kaksijakoiseen (binääriseen) sukupuolikäsitykseen. Tasa-arvoa ja sukupuoleen liittyviä ilmiöitä tulisi tarkastella intersektionaalisesti, eli ottaen huomioon sukupuolen, sukupuolen ilmaisuuden ja sukupuoli-identiteetin lisäksi muita tekijöitä, kuten alkuperän, seksuaalisen suuntautumisen, toimintakyvyn ja terveydentilan, mukaan lukien mielenterveys. Tasa-arvopolitiikan tulee pohjautua perus- ja ihmisoikeuksiin.

Sosiaalisiin oikeuksiin ja toimeentuloon liittyvät teemat puuttuvat ohjelmasta. Hiljattain päätetyt sosiaaliturvan leikkaukset kohdistuvat voimakkaasti jo ennestään heikossa asemassa oleviin ihmisiin. Esimerkiksi yksinhuoltajaperheet ovat suurelta osin naisten ja lasten muodostamia. Myös vanhusköyhyys on osittain sukupuolittunut ilmiö. Köyhyys vaikuttaa mielenterveyteen kielteisesti ja heikentää osallisuutta yhteiskunnassa. Sosiaaliturvauudistuksessa tulee huomioida sukupuoli- ja mielenterveysvaikutukset.

Hallituksen esittämät leikkaukset sosiaali- ja terveysjärjestöjen ja muiden kansalaisjärjestöjen avustuksiin heikentävät palveluiden ja matalan kynnyksen tuen tarjontaa ihmisille, jotka kokevat mielenterveyden ongelmia. Mielenterveysongelmat ovat kasvaneet erityisesti nuorten naisten keskuudessa ja mielenterveyspalveluita käyttävät erityisesti naiset. Järjestöleikkausten suorat vaikutukset kohdistuvat näistä syistä todennäköisesti voimakkaammin naisiin kuin miehiin.

Työelämän osalta on huomattava, että enemmistö sairauspoissaoloista perustuu tällä hetkellä mielenterveysyihin. Mielenterveysperustaiset sairauspoissaolot puolestaan ovat varsinkin

sukupuolittunut ilmiö. Työelämän tasa-arvoa tulee tarkastella ja edistää yhdistäen tasa-arvo- ja mielenterveysnäkökulmat.

Mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantaminen esimerkiksi koko väestölle suunnatun terapiataukun keinoin tulisi olla mukana keinovalikoimassa vahvistaa väestön työkykyä ja tasoittaa sukupuolieroja sairastavuudessa.

Tasa-arvo-ohjelman toimeenpanoon tulee osoittaa riittävät määrärahat.